

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Oblastní pracoviště

Brno

Inspekční zpráva

Dětský diagnostický ústav Brno, Hlinky 140

Hlinky 140, 603 69 Brno

Identifikátor školského zařízení: 600 030 211

Zřizovatel: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

Karmelitská 7, 118 12 Praha 1 - Malá Strana

Školský úřad Brno, Křížová 22, 603 00 Brno

Termín konání orientační inspekce: 5. - 8. červen 2000

Čj.	122 303/2000-05062
Signatura	ol2pt202

CHARAKTERISTIKA ŠKOLSKÉHO ZAŘÍZENÍ

Dětský diagnostický ústav v Brně je koedukované školské zařízení internátního typu pro děti se soudem nařízenou ústavní nebo ochrannou výchovou, vydaným předběžným opatřením, případně umístěné na základě uzavřené dohody se zákonnými zástupci. Přijímány jsou děti, které plní povinnou školní docházku na základní, zvláštní nebo pomocné škole. Děti předškolního věku nejsou do zařízení umísťovány.

Školské zařízení plní zejména diagnostické úkoly u dětí, které mají být z různých příčin umístěny v některém ze spádových speciálních výchovných zařízeních. Cílem diagnostiky je stanovení reedukační a resocializační prognózy a navržení optimálních postupů při další výchově a vzdělávání dítěte. Kromě komplexní odborné diagnostiky poskytuje zařízení dětem výchovnou, vzdělávací, hmotnou a sociální péči. Diagnostický pobyt trvá zpravidla dva měsíce, tato délka však není závazná.

Dětský diagnostický ústav slouží rovněž jako záchytné pracoviště, na které jsou přijímány děti mladší patnácti let zadržené Policií ČR na útěku ze zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, případně z rodin.

Součástí diagnostického ústavu je ambulantní středisko výchovné péče. V odůvodněných případech (se souhlasem zákonných zástupců) může být klient střediska přijat na preventivní pobyt.

Pokynem MŠMT ČR čj. 25 503/98-24 ze dne 3. 2. 1999 byla určena spádová oblast působnosti Dětského diagnostického ústavu Brno, která není ovlivněna novým regionálním uspořádáním republiky. Do této spádové oblasti patří okresy Blansko, Brno-město, Brno-venkov, Břeclav, Hodonín, Jihlava, Kroměříž, Prostějov, Třebíč, Uherské Hradiště, Vyškov, Zlín, Znojmo a Žďár nad Sázavou.

Tab. č. 1: počty svěřenců

Kapacita školského zařízení	38
Evidenční stav	29
Počet výchovných skupin	3
Počet svěřenců fyzicky přítomných na zařízení	21
Počet svěřenců na útěku	3
Počet svěřenců ve vazbě	0
Počet svěřenců podmíněčně propuštěných	0
Počet svěřenců s nařízenou ústavní výchovou	5
Počet svěřenců s uloženou ochrannou výchovou	0
Počet svěřenců umístěných na předběžné opatření	23
Počet svěřenců umístěných na základě dohody	1
Počet svěřenců v péči neurologa	0
Počet svěřenců v péči DPA, DPL	11

Dětský diagnostický ústav má kapacitu třicet osm svěřenců, z tohoto počtu jsou dvě místa určena pro záchytné pracoviště. Počet výchovných skupin i evidenční stav svěřenců byly v době inspekce v souladu se stanovenou kapacitou. Z evidenčního stavu mělo pět svěřenců soudem nařízenou ústavní výchovu, dvacet tři bylo umístěno do diagnostického ústavu na základě vydaného předběžného opatření, jeden chlapec byl na preventivním pobytu na základě

dohody střediska výchovné péče se zákonnými zástupci.

Tab. č. 2: počet výchovných skupin a svěřenců, zařazení do škol

Výchovná skupina	Počet svěřenců	ZŠ	ZvŠ	Dívky	Souroz.
I.	8	3	5	3	1x2
II.	10	7	3	2	0
III.	11	6	5	6	0
Celkem	29	16	13	11	2

Výchovné skupiny jsou z hlediska pohlaví a věku heterogenní, složením svěřenců v zásadě kopírují školní diagnostické třídy. Počty svěřenců v jednotlivých výchovných skupinách byly v době konání inspekce v souladu s § 11 odst. 4 vyhlášky MŠ ČR č. 64/1981 Sb., o školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy.

HODNOCENÍ KVALITY REEDUKACE A RESOCIALIZACE

Reedukační a resocializační program

Reedukační a resocializační program dětského diagnostického ústavu není písemně deklarován a není zcela ujasněn. V praxi jde o uplatňování režimového systému s komunitními prvky. Individuální přístup ke každému svěřenci je potřebný na jedné straně pro optimální adaptaci dítěte, které je umístěno do školského zařízení většinou přímo z rodiny, na straně druhé pro co nejdokonalejší etopedickou diagnózu, kterou by měl diagnostický ústav každé dítě vybavit při odchodu do jiného zařízení pro výkon ústavní výchovy.

Úkolem učitelů ve školních diagnostických třídách je zjistit úroveň školních znalostí žáků, protože mnozí z nich mají za sebou záškoláctví nebo opakování ročníků, a zároveň je motivovat k další školní práci. Mimoškolní činnost je dána možnostmi zařízení, ale především osobnostními rysy, zájmy a schopnostmi jednotlivých vychovatelů.

Po příchodu svěřence je proveden zdravotní a sociální filtr, službu konající pomocná vychovatelka mu vydá ústavní ošacení a jeho vlastní věci jsou odeslány domů. Následně se dítěte ujímá nikoliv sociální pracovnice nebo etoped, ale opět pomocná vychovatelka. Ta dítěti ukáže, kam si má uložit své věci a kde bude spát. Dítě je pak zařazeno do běžné výchovné skupiny. Zařazení dítěte do výchovné skupiny už provádí vedoucí vychovatel nebo etoped. V počátečních třech týdnech pobytu – adaptační fázi – je svěřenec seznamován s denním režimem, vnitřním řádem ústavu a systémem hodnocení, odměn a trestů. V době adaptace jsou svěřenci izolováni od vnějších vlivů, umožněny jsou pouze návštěvy zákonných zástupců. Nejsou povoleny vycházky v doprovodu rodičů ani dovolenky, svěřenci v podstatě neopouští areál diagnostického ústavu. Po ukončení adaptační fáze mohou svěřenci chodit na vycházky do okolí ústavu výhradně v doprovodu vychovatelů nebo vlastních rodičů, osobní volno je vždy organizované.

Návštěvním dnem je sobota. V první návštěvní sobotu v měsíci jsou v zařízení přítomni vychovatelé, učitelé, sociální pracovnice, psycholog i etoped. Jsou připraveni podávat rodičům informace o dětech a získat nové informace o rodině a prostředí, z kterého dítě do zařízení přišlo. Rodiče svěřenců jsou vyzýváni, aby své děti navštěvovali.

Vnitřní řád obsahuje systém hodnocení, který je velmi jednoduchý a svěřencům známý.

Využívá prvků reflexe a sebereflexe a motivuje děti k aktivní účasti na životě výchovné skupiny. Nevýhodou je, že v tomto školském zařízení není využíváno v rámci hodnotícího systému kapesného jako výchovně stimulačního prvku. Kapesné je sice vypláceno v souladu s vyhláškou č. 247/1996 Sb., o výši kapesného a věcné pomoci poskytované dětem a mládeži s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou, ale svěřenci dostávají vždy jen minimální (povinnou) částku. Tato částka je deponována u skupinového vychovatele a svěřenci nemají k dispozici žádné hotové peníze. Ve školském zařízení není dostatečně realizována výchova vztahu k osobnímu vlastnictví a odpovědnosti za ně, neboť svěřenci nemají k dispozici nejen hotové peníze, ale ani žádné vlastní věci.

Každá výchovná skupina má určeného svého mluvčího, který prezentuje názory skupiny na celoustavním týdenním hodnocení, tzv. kruhu. Samospráva svěřenců však není ustanovena. Výchovně-vzdělávací a resocializační program školského zařízení je pro svěřence bezpečný, případné náznaky šikany či jiných sociálně-patologických jevů jsou rozkryty a řešeny v samém počátku.

Negativní skutečnost, že resocializační a reedukační program není jasně deklarován, má za následek, že plány výchovné činnosti, které by z tohoto programu měly vycházet, jsou vytvářeny spíše nahodile. Nejsou sestaveny s ohledem na aktuální složení svěřenců ve výchovné skupině a dosažení resocializačních či diagnostických cílů, ale vycházejí z osobních schopností a zájmů jednotlivých vychovatelů.

Reedukační a resocializační program je na dobré úrovni.

Podmínky pro reedukační a resocializační (diagnostickou) činnost

Reedukační, resocializační, vzdělávací a diagnostickou činnost zajišťuje celkem třicet osm pracovníků. Pedagogický sbor tvoří ředitel, statutární zástupce (vedoucí vychovatel a etoped), tři učitelé a šest odborných vychovatelů.

Tab. č. 3: přehled o zaměstnancích školského zařízení

Zaměstnanci	Celkový počet	Z toho žen
Ředitel	1	0
Statut. zást. (ved. vych., etoped)	1	0
Učitelé	3	1
Vychovatelé	6	3
Pomocní vychovatelé	8	4
Metodik - etoped koordinátor	1	0
etoped	1	1
Psycholog	3	1
Sociální pracovnice	4	4
Zdravotní sestra	1	1
Ostatní zaměstnanci	9	8
Celkem	38	23

Všichni pedagogičtí pracovníci (ředitel, statutární zástupce, učitelé i vychovatelé) mají dle vyhlášky MŠMT ČR č. 139/1997 Sb., o podmínkách odborné a pedagogické způsobilosti pedagogických pracovníků a o předpokladech kvalifikace výchovných poradců, požadovanou odbornou a pedagogickou způsobilost pro práci v tomto typu školského zařízení. Složení

dvojic odborných vychovatelů (vždy jeden muž a jedna žena) umožňuje svěřencům identifikaci s mužským i ženským modelem chování a jednání.

Školské zařízení zaměstnává pět odborných pracovníků (tři psychology, metodika - etopeda koordinátora a etopedku), dále čtyři sociální pracovnice a zdravotní sestru. Všichni mají požadované vzdělání a většina i dlouholetou praxi. Funkce metodika - etopeda koordinátora byla zřízena v tomto školním roce na základě Pokynu MŠMT ČR čj. 25 503/98-24, Čl. 3, ods. 1 ze dne 3. 2. 1999. Jeden psycholog, etopedka a jedna sociální pracovnice pracují pouze pro středisko výchovné péče.

I když skupinové psychoterapie provádějí všichni psychologové i další odborní pracovníci, potřebnou erudici (dlouhodobý experienciální psychoterapeutický výcvik) má pouze jedna psycholožka.

Diagnostický ústav má pro realizaci diagnostické, reedukační, resocializační a výchovně-vzdělávací činnosti dostatek potřebně vybavených prostor. Všechny využívané prostory odpovídají psychohygienickým zásadám. Materiálně-technické podmínky školského zařízení sice umožňují plnit zvolený program i naplňovat jeho základní poslání, chybí však prostorové zázemí pro zájmovou a sportovní činnost svěřenců. Nevýhodou je absence tělocvičny a venkovního víceúčelového hřiště, jehož vybudování bylo v plánu již při předcházející inspekci (leden 1998). K rozšíření možností zájmové činnosti v rámci výchovně-vzdělávací i diagnostické práce přispělo zakoupení keramické pece a mikrobuse pro výjezdy na kulturní sportovní akce. Zakoupení videokamery umožnilo experimentování v oblasti speciálních diagnostických metod (návčik videotréninku interakcí). Ve vybavení počítačovou technikou pro svěřence jsou rezervy.

Prostory využívané střediskem výchovné péče, které bylo zřízeno v objektu bývalé vrátnice, jsou pro činnost střediska nedostatečné.

Školské zařízení je situováno ve vilové části města. Má dvě hlavní budovy, které nejsou navzájem propojené. Jedna slouží jako internát pro chlapce, v přízemí je školní jídelna a společenská místnost. Ve druhé budově je škola a internát pro dívky, v přízemí jsou kanceláře a pracovny odborných pracovníků. Všechny místnosti, které slouží k reedukačnímu, resocializačnímu, diagnostickému a vzdělávacímu účelu i společné prostory jsou funkčně vybaveny, vyzdobeny plakáty a pracemi svěřenců. Od předešlé inspekce došlo k posunu při výchově prostředím, byly zmodernizovány herny výchovných skupin a ložnice chlapců (nové podlahy i nábytek).

I přes uvedené nedostatky jsou podmínky pro diagnostickou, reedukační a resocializační činnost dobré.

Organizace, formy a metody reedukace a resocializace

Pravidla pobytu svěřence v diagnostickém ústavu určuje vnitřní řád. Jednotlivá ustanovení vnitřního řádu jsou jasná a dětem srozumitelná. Stejně jako s vnitřním řádem, jsou děti po příchodu do školského zařízení seznámeny s hodnotícím systémem. Protože jsou okamžitě zařazeny do výchovných skupin, seznamují se s hodnocením v praxi. Hodnocení dne probíhá na tzv. půlkruhu, který sice poskytuje dostatek prostoru pro reflexi a sebereflexi svěřenců, ne vždy je však tato možnost vychovateli kvalifikovaně využita. Kromě půlkruhů jsou dvakrát týdně svolávány tzv. kruhy, kterých se účastní všichni svěřenci a všichni (v té době přítomní) pedagogičtí a odborní pracovníci. Zde se hodnotí chování za uplynulý týden. Jeden z kruhů vede vedoucí vychovatel, druhý ředitel školského zařízení.

Vychovatelé a učitelé spolupracují při přípravě denních i týdenních hodnocení a zejména při vytváření etopedické diagnózy, vycházející z pozorování svěřenců při denních činnostech

v kolektivu vrstevníků. Sociální pracovníce jsou v písemném styku s orgány péče o rodinu a dítě, s rodinami svěřenců a kmenovými školami, které svěřenci navštěvovali. Získané informace pomáhají při stanovení prognózy dalšího vývoje svěřence a volby nejvhodnějších výchovných a vzdělávacích přístupů.

Psychologové provádějí vstupní diagnózu svěřenců a v průběhu jejich pobytu v zařízení realizují převážně individuální terapii. Psycholožka sumarizuje hodnocení jednotlivých vychovatelů a učitelů za uplynulý týden a formuluje hodnocení svěřence. Ona také rozděljuje svěřencům poštu a otvírá ji v jejich přítomnosti. Tím ovšem dochází k nevhodnému posunu v jejím vnímání svěřenci.

Náplně práce etopedů pracujících ve školském zařízení nejsou zcela typické. Všichni vykonávají přímou výchovnou práci u výchovných skupin. Jeden z nich vykonává funkci vedoucího vychovatele, další pracuje jako metodik – koordinátor činnosti územně příslušných etopedických zařízení.

Při plánování nevycházejí vychovatelé z potřeb výchovných skupin jako objektu výchovného působení, ale vytvářejí plány činnosti, vycházející z vlastního osobnostního zaměření, nikoli cíleně z potřeb reedukačního a resocializačního systému. Systém vzájemné kooperace vychovatelů není vytvořen. Metody činnosti tak nejsou dostatečně pestré, modelové situace jsou využívány jen sporadicky. Sociální trénink díky uzavřenosti školského zařízení probíhá jen velmi omezeně. Také relaxačních technik se využívá jen málo. Zásadou je individuální přístup k dětem, který je nutný jednak pro zvládnutí velmi obtížné adaptační fáze, jednak pro vytváření závěrečné zprávy o dítěti.

Denní režim je rozdílný pro dny školního vyučování a dny volna. Při jeho stanovení byly dodrženy psychohygienické zásady, věku svěřenců však neodpovídá polední klid stanovený po obědě ve volných dnech.

Veškerý čas svěřenců je naplněn organizovanou činností, její návaznost na resocializační program však není vždy dostatečná. Rovněž samostatné aktivity svěřenců nemají dostatečný prostor pro realizaci.

Represivní složka má v činnosti vychovatelů místo úměrné typu zařízení, při hodnocení se zdůrazňují spíše pozitiva. Výchovná izolace není používána.

Organizace , formy a metody reedukace a resocializace jsou hodnoceny jako dobré.

Další aktivity, které významně ovlivňují reedukační a resocializační činnost školského zařízení

Během diagnostického pobytu mají svěřenci možnost realizovat svoje zájmy v rámci denního režimu. Pro sportovní aktivity jsou přednostně využívány vlastní možnosti zařízení. V areálu jsou k dispozici pingpongové stoly (v herně i venku), žebřiny, žíněnky, basketbalové koše a venkovní bazén. Dlouhodobě pronajatá tělocvična vojenské akademie je využívána v zimních měsících (1x týdně hodina). V letním období slouží sportovním činnostem fotbalový a atletický stadion též organizace. K plavání a bruslení jsou využívány možnosti ve městě. Každoročně je organizován týdenní lyžařský kurz v Petřkově. Během víkendů jsou pořádány výlety do okolí Brna.

Výtvarné a hudební činnosti probíhají v rámci týdenního výchovného programu, k dispozici je keramická dílna a hudební nástroje. Individuální zájmová činnost je umožněna po domluvě s vychovatelem ve vymezeném časovém úseku vycházejícím jednak z režimu dne, jednak z osobního zájmového zaměření každého vychovatele, nikoliv dítěte. Forma zájmového kroužku není v zařízení zavedena.

Jednou za dva týdny jsou pořádány besedy s křesťanskou tematikou vedené členy Křesťanského sboru v Brně.

Vedení diagnostického ústavu umožňuje studentům vyšších odborných a vysokých škol vykonávat souvislou nebo průběžnou praxi v zařízení na základě smlouvy.

Spolupráce s dalšími zainteresovanými institucemi je na běžné úrovni potřebné k bezproblémovému chodu zařízení. Meziřesortní porady a setkání s Policií ČR vedou ke zlepšení vzájemné komunikace a kooperace. Spolupráce s řediteli speciálních výchovných zařízení ve spádové oblasti se týká zejména umísťování dětí. Porady ředitelů těchto zařízení s vedením diagnostického ústavu jsou svolávány zpravidla dvakrát ročně. Ze strany ředitelů školských zařízení jsou frekvence a způsob vzájemných kontaktů posuzovány jako nedostatečné.

Další aktivity ovlivňující reedukační a resocializační činnost školského zařízení jsou na dobré úrovni.

Výsledky reedukace a resocializace

Dětský diagnostický ústav má svěřence ve své péči zpravidla dva měsíce, poté je přemísťuje do etopedických zařízení ve spádové oblasti. Děti si zde zvykají na život mimo rodinu, z níž byly odebrány. Vztahy dítěte k rodině a někdy i partě jsou často extrémně silné a svěřenci mají snahu se do „svého“ prostředí vrátit i za cenu útěků. V tomto diagnostickém ústavu není četnost útěků v uplynulém období nijak velká, v průměru jsou na útěku tři až čtyři svěřenci.

Hostilní projevy vůči personálu jsou nejčastěji verbální, násilí vůči zařízení diagnostického ústavu je v normě. Mezi svěřenci navzájem se vyskytují hádky i brachiální násilí, nelze však hovořit o šikaně. Vzájemná komunikace mezi svěřenci a mezi pedagogy a svěřenci je na dobré úrovni.

Většina svěřenců, kteří přicházejí do ústavu, je dlouhodobými kuřáky, mají zkušenost s alkoholem a často i s měkkými drogami. Požívání alkoholu, drog i kouření je ve školském zařízení zakázáno. Stává se, že děti dostanou cigarety od návštěv. Samy se je nemohou opatřit, protože nedostávají kapesné, je jim pouze připisováno na účet u skupinových vychovatelů a nákupy se provádějí jejich prostřednictvím.

Katamnestická šetření ústav neprovádí. Protože svěřenci odcházejí do územně příslušných školských zařízení pro výkon ústavní výchovy, setkává se diagnostický ústav s neadaptovanými svěřenci při rediagnostice nebo přerazování do jiného výchovného ústavu.

Výsledky reedukace a resocializace jsou dobré.

Celkové hodnocení kvality reedukace a resocializace

Kvalita reedukace a resocializace Dětského diagnostického ústavu v Brně je na dobré úrovni.

HODNOCENÍ KVALITY ŘÍZENÍ

Plánování

V písemné podobě byl inspekčnímu týmu předložen Návrh koncepce rozvoje z dubna 1997 (podklad pro konkurzní řízení), který byl předložen již při komplexní inspekci v lednu 1998. Další koncepční záměry směrem k vlastnímu zařízení ředitel nezpracoval a ani ústně neformuloval. Ředitel má sice obecný přehled o kapacitních možnostech etopedických zařízení v oblasti působnosti diagnostického ústavu, avšak celkovou koncepcí v souvislosti s očekávanou transformací výchovných skupin a rodinných buněk na rodinné skupiny (včetně finanční náročnosti) ve smyslu věcného záměru zákona o školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy a pro preventivně výchovnou péči se doposud systémově nezabýval.

Roční plán práce pro školské zařízení jako celek není zpracován. Analýza uplynulého období není podkladem pro další plánování. Plánování provádějí jednotliví odborní pracovníci za svoje úseky (plán práce školy, mimoškolní výchovy, plán práce etopeda, psychologů a sociálních pracovníků). Plány mají obecný popisný charakter bez konkretizace jednotlivých úkolů, bez stanovení termínu plnění a určení osobní zodpovědnosti. Plán práce sociálních pracovníků je popisem jejich pracovní náplně. Na většině plánů chybí datum jejich vypracování, nebylo prokázáno, že byly v této podobě projednány pedagogickou radou. Plán metodické a koordinační činnosti pro oblast působnosti diagnostického ústavu není zpracován. Plán primární prevence sociálně-patologických jevů je velmi stručně a obecně formulován pouze v rámci střediska výchovné péče.

Vychovatelé vytvářejí roční plány a plány týdenní. Týdenní plány činnosti výchovných skupin vycházejí ze vzorového návrhu týdenního programu. Vychovatelé střídající se u výchovné skupiny zpracovávají týdenní plány za svoji osobu a na dny, kdy mají službu. Vzájemně se při přípravě plánů nedomlouvají, tím snižují možnost kontinuity a jednotnosti výchovného působení. Týdenní činnost vychovatelé vyhodnocují z hlediska celé výchovné skupiny a připojují poznámky o obtížných výchovných momentech u jednotlivých dětí.

Absence solidních koncepčních záměrů nezakládá možnost systematického plánování práce. Plánování je roztržité, obsahy plánů jsou formální, chybí vzájemná propojenost mezi úseky činnosti, hlavní úkoly pro školní rok nejsou stanoveny. Oblast plánování má ještě vyhovující úroveň.

Organizování

Organizace chodu a života školského zařízení vychází z organizačního řádu, který vymezuje obsahové zaměření činnosti jednotlivých úseků a pracovišť (diagnostického, sociální služby, výchovně-vzdělávacího, záchytného, ekonomicko-provozního a střediska výchovné péče). Zpracovaný organizační řád školského zařízení stanovuje hlavní úkoly pedagogickým a odborným pracovníkům i správním zaměstnancům. Jeho součástí je organizační schéma, ve kterém jsou stanoveny kompetence vedoucích pracovníků a jasně vymezeny vztahy nadřízenosti a podřízenosti ostatních pracovníků. Statutárním orgánem diagnostického ústavu je ředitel, zástupcem statutárního orgánu byl jmenován vedoucí vychovatel - etoped, který zastupuje ředitele v plném rozsahu.

Poradními orgány ředitele jsou pedagogická rada, poradní sbor (porada vedení) a dislokační porada. Pedagogická rada jedná po přípravě v poradním sboru. Záznamy z jednání rady jsou vedeny, ale obsah jednání je minimalizován do několika stručných bodů, usnesení a kontrola

usnesení nejsou zaznamenávány. Tato forma zápisů z jednání pedagogické rady má velmi omezenou vypovídací hodnotu a de facto nemůže sloužit svému účelu.

Povinná a další dokumentace je zavedena v souladu s § 38a zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol, ve znění pozdějších úprav, dále s § 45b zákona ČNR č. 76/1978 Sb., o předškolních a školských zařízeních, v platném znění, a článku 6, Instrukce MŠ ČSR čj. 20 926/81, kterou se stanoví podrobnosti o organizaci školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy.

Pracovníci jsou kromě osobního kontaktu s vedením školského zařízení aktuálně informováni prostřednictvím vývěsek. Hlavní informace jsou uvnitř školského zařízení podávány prostřednictvím pedagogických rad a porad a prostřednictvím další operativní dokumentace.

Údaje o činnosti školského zařízení poskytují výroční zpráva o činnosti a výroční zpráva o hospodaření. Obě části mají dobrou vypovídací hodnotu a byly zpracovány v souladu s § 17e odst. 2, 3 a 4 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Spolupráce se Školským úřadem Brno, Policií ČR, soudy, orgány péče o rodinu a dítě, kmenovými školami svěřenců a dalšími zainteresovanými institucemi je na běžné úrovni.

Organizační uspořádání školského zařízení je stanoveno, úroveň organizování je dobrá.

Vedení a motivování pracovníků

Zapojování pedagogických a odborných pracovníků i poradních orgánů do plánovací činnosti a organizování průběhu diagnostiky, výchovy a vzdělávání svědčí o demokratickém stylu řízení, avšak dle zjištění, s využitím direktivních prvků.

Jediným podkladem pro řízení jsou roční plány práce pro jednotlivé úseky a speciální činnosti. Vedení diagnostického ústavu částečně vytváří podmínky pro další vzdělávání pracovníků, nejsou však stanoveny priority vycházející z potřeb školského zařízení. Odborný růst pedagogických i odborných pracovníků je zajištěn především formou samostudia prostřednictvím aktualizovaného knižního fondu knihovny. Podle aktuálních možností jsou pracovníci vysíláni na vzdělávací akce pořádané akreditovanými agenturami, zaměřené především na etopedickou problematiku. Nikdo z pracovníků v současnosti nestuduje, pouze jeden pracovník je frekventantem pětiletého výcviku (Gestalt psychoterapie), avšak bez nároku na studijní volno a finálního příspěvku.

Nenárokové složky platu, jako hmotné stimulování pracovníků, jsou sice přiznávány a čtvrtletně přehodnocovány, ale kritéria pro hodnocení nejsou zpracována, pracovníci tedy dopředu nevědí jak a za co budou hodnoceni. Ve vnitřním platovém předpise jsou pouze kritéria pro stanovení zvláštních příplatků.

Vedení a motivování pracovníků není promyšlené a neopírá se o výsledky kontrolní činnosti. Tato oblast řízení je ještě vyhovující.

Kontrolní mechanismy

Vedení školského zařízení má vytvořen systém vnitřní kontroly vůči celé organizační struktuře. Kontrolní a hospitační činnost se řídí písemně zpracovanými plány ředitele i jeho statutárního zástupce (vedoucího vychovatele). Ředitel kontroluje především úsek školy, statutární zástupce úsek mimoškolní výchovy. Hospitační činnost je zaměřena na kvalitu výchovně-vzdělávací a diagnostické práce (učitelé, vychovatelé, etopedi a psychologové). Ze všech hospitací jsou prováděny písemné zápisy. Dokumentaci třídních učitelů kontroluje ředitel, v rámci dvojstupňové kontroly provádí tuto činnost namátkově i u dokumentace odborných

vychovatelů. Kontrolní činnost je zaměřena především na kvalitu práce pomocných vychovatelů, pracovníků školní jídelny a ostatních správních zaměstnanců. Pro potřeby víceúrovňové kontroly jsou kompetence dále rozděleny mezi vedoucí jednotlivých úseků. Frekvence hospitací a kontrol ředitele i jeho statutárního zástupce je na běžné úrovni. Jak je ředitelem a jeho zástupcem prováděna analýza výsledků kontrol a hospitací nebylo možné z dostupných materiálů a předložené dokumentace (zápisy z pedagogických rad a porad vychovatelů) posoudit.

Kontrolní systém je vytvořen, kontrolní mechanismy jsou velmi dobré.

Hodnocení kvality řízení

Kvalita řízení Dětského diagnostického ústavu v Brně je vzhledem k malé provázanosti a propracovanosti jednotlivých oblastí řízení a dalším významným zjištěním (SVP, metodická a koordinační činnost) na ještě vyhovující úrovni.

DALŠÍ VÝZNAMNÁ ZJIŠTĚNÍ

Středisko výchovné péče (dále jen SVP)

Součástí dětského diagnostického ústavu je středisko výchovné péče. Jeho činnost zajišťuje sociální pracovníce, etopedka a psycholog. Všichni pracovníci splňují kritéria odborné kvalifikovanosti, žádný z nich není absolventem jakéhokoliv postgraduálního výcviku v metodách psychoterapie. Psycholog a speciální pedagožka mají praktické zkušenosti s prací s dětmi s poruchami chování.

Středisko sídlí v nevyhovujících prostorách v budově, která byla původně vrátnicí. K dispozici jsou dvě malé temné přízemní místnosti s nízkými stropy zařízené starším nábytkem. Ani jejich nápadité vymalování nedokáže setřít tísnivý dojem, který místnosti vyvolávají. Prostory neskýtají možnost skupinové práce ani rodinné terapie.

Malá propagace služeb a jejich omezený rozsah mají za následek nízký počet klientů, které má středisko v péči. Podle předložené evidence spisů SVP byli klienti evidováni již od roku 1997. V roce 1997 je evidováno 16 klientů, v roce 1998 20 a v roce 1999 62 klientů. Za rok 2000 až do konání inspekce se středisko věnovalo celkem 33 dětem.

Práce s klienty je výhradně ambulantní, o terapii nebyly předloženy záznamy. Etopedka provádí s některými svěřenci i doučování. V případě, že ambulantní péče SVP k vyřešení problému dítěte nestačí, je po dohodě s rodiči předáno na tzv. preventivní pobyt do diagnostického ústavu, jehož je SVP součástí. Tam je zařazeno do běžné výchovné skupiny a pracovníci střediska s ním mají jen velmi omezený kontakt.

Činnost střediska výchovné péče je ještě vyhovující. Nízký počet klientů je důsledkem absence promyšlené nabídky služeb směrem k rodičovské a odborné veřejnosti.

Metodická a koordinační činnost

Za dobu působení stávajícího ředitele ve funkci bylo svoláno (doloženo zápisy) šest společných porad dětských domovů, speciálních internátních škol a výchovných ústavů. Obsahem těchto porad byly mimo jiné i otázky metodického charakteru, kooperace a koordinace v oblasti působnosti diagnostického ústavu. V průběhu inspekční činnosti v uplynulých dvou letech bylo zjištěno, že ředitelé školských zařízení ve spádové oblasti pokládají současný způsob metodické a koordinační péče ze strany diagnostického ústavu za nedostatečný. Spolupráce a komunikace školských zařízení s diagnostickým ústavem se omezuje pouze na umístování

svěřenců a zpětné hlášení evidenčních údajů.

Dětský diagnostický ústav nemá vypracován systém metodické a koordinační péče ani pravidla vzájemné komunikace se zařízeními v oblasti svojí působnosti. Na základě Čl. 3, ods. 1 Pokynu MŠMT ČR čj. 25 503/98-24 ze dne 3. 2. 1999 byla dnem 1. 10. 1999 zřízena funkce etopeda-koordinátora, jehož úkolem je odborně a metodicky zabezpečovat a koordinovat výkon ústavní nebo ochranné výchovy v územním obvodu diagnostického ústavu. Má rovněž zabezpečovat vzdělávací akce pro pedagogické pracovníky.

Do této funkce byl jmenován pracovník, který má (vzhledem ke svému dlouholetému působení ve funkci ředitele) dostatečný přehled o celé spádové oblasti. Plán konkrétní metodické a koordinační činnosti však doposud zpracován nemá, výjezdy do etopedických zařízení neeviduje, průběh jednání v těchto zařízeních nezaznamenává. Vzdělávací akce pro pracovníky spádových zařízení neorganizuje. Vyjíždí většinou na podnět přicházející nejen z konkrétního školského zařízení, ale také z některé spolupracující instituce. Pro výjezdy využívá převážně prostředky hromadné dopravy, služební auto nemá k dispozici. Během svého působení ve funkci vytvořil a rozeslal ředitelům dětských domovů dotazník upřesňující aktuální podmínky výchovně-vzdělávací činnosti jednotlivých domovů. Podobný dotazník připravuje pro speciální internátní školy s celoročním provozem.

V oblasti metodiky, koordinace činnosti a vzájemné komunikace v rámci spádové oblasti má dětský diagnostický ústav značné rezervy. Účinnost zřízení funkce etopeda-koordinátora je pro krátkou dobu jeho působení a nejasnost jeho pracovní náplně nezřetelná. Oblast metodické a koordinační činnosti je na ještě vyhovující úrovni.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

- Rozhodnutí MŠMT ČR o zařazení do sítě škol, předškolních a školských zařízení ze dne 28. 12. 1998, čj. 35 324/98-21
- Zřizovací listina čj. 29 240/94-28 ze dne 21. 6. 1994
- organizační řád, vnitřní řád, návrh koncepce rozvoje, výroční zpráva o činnosti
- plán práce v oblasti mimoškolní diagnostiky a plán práce školy pro školní rok 1999/2000
- plán práce etopeda a plán práce psychologického úseku na školní rok 1999/2000
- plán práce sociálních pracovníků pro školní rok 1999/2000
- plán zájmové činnosti dětí ve školním roce 1999/2000
- roční plány práce vychovatelů, týdenní program činnosti, týdenní plány výchovné činnosti
- plán primární prevence střediska výchovné péče
- zápisy z pedagogických rad a porad, denní hlášení, kniha vzkazů vychovatelů
- personální dokumentace, osobní spisy svěřenců
- dotazník pro dětské domovy, zápisy z porad ředitelů školských zařízení ve spádové oblasti
- zápisy z meziresortních porad a setkání s Policií ČR
- hospodářská a účetní evidence, jednací protokol
- knihy návštěv, kniha návštěv SVP
- kronika, videokronika a fotodokumentace
- kniha kontaktů SVP, evidence spisů SVP, kniha JOV (jednotka odborného výkonu)
- zpráva o činnosti SVP, zápisy z porad SVP

ZÁVĚR

Zásadní pozitiva:

- odborná a pedagogická způsobilost všech pedagogických pracovníků pro práci v tomto typu školského zařízení
- složení dvojic odborných vychovatelů (vždy jeden muž a jedna žena) umožňující svěřencům identifikaci s mužským i ženským modelem chování a jednání
- modernizace a lepší estetická úroveň heren výchovných skupin a ložnic chlapců
- zlepšení materiálních podmínek pro zájmovou a diagnostickou činnost (zakoupení mikrobusu, videokamery a keramické pece)
- velmi dobrý systém vnitřní kontroly

Zásadní negativa:

- absence promyšlených koncepčních záměrů jak směrem k vlastnímu zařízení, tak ve smyslu připravované novely zákona o školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy a pro preventivně výchovnou péči
- roztržitost plánování bez respektování zařízení jako celku a bez vytyčení priorit činnosti v jednotlivých oblastech působení
- nedostatečné využití výsledků kontrolní a hospitační činnosti ve vztahu k morální a hmotné stimulaci pracovníků
- malá efektivita činnosti střediska výchovné péče
- nízká úroveň metodické a koordinační činnosti ve vztahu k zařízením ve spádové oblasti

Doporučení:

- stanovit hlavní koncepční záměry jako východisko pro systém plánování činnosti, využít při plánování analýzy uplynulého období
- zpracovat plán metodické a koordinační péče pro spádovou oblast

Finanční prostředky ze státního rozpočtu přidělené dětskému diagnostickému ústavu prostřednictvím Školského úřadu Brno jsou využívány efektivně, v souladu s účelem jejich poskytnutí. Efektivita jejich využívání je limitována výší financí určených na provoz zařízení, které jsou na hranici únosnosti a současně podmíněna akutními potřebami provozu a svěřenců. Ošetřovné je vybíráno v souladu s platnou právní normou, dluhy jsou vymáhány.

Diagnostická, reedukační a resocializační činnost probíhá ve stereotypech opírajících se o základní poslání tohoto typu zařízení. Tato oblast je hodnocena celkově jako dobrá.

Oblast řízení hodnotí Česká školní inspekce jako ještě vyhovující. Od komplexní inspekce provedené v lednu 1998 (inspekční zpráva čj.122 18/98-05003) nedošlo v činnosti školského zařízení k očekávanému pozitivnímu vývoji, který byl novým vedením ústavu nastartován po příchodu do funkce ve školním roce 1997/98. V oblasti řízení byla zjištěna stagnace a nekonceptnost.

Na základě dílčích zjištění hodnotí Česká školní inspekce školské zařízení celkově jako ještě dobré.

Datum vyhotovení inspekční zprávy a složení inspekčního týmu

Razítko

Školní inspektoři	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	Mgr. Ludmila Konopková	Mgr. Ludmila Konopková, v. r.
Členové týmu	Mgr. Antonín Grulich	Mgr. Antonín Grulich , v. r.
	Mgr. Alena Wiesnerová	Mgr. Alena Wiesnerová, v. r.

V Brně dne 23. června 2000

Datum a podpis ředitele školského zařízení stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 30. červen 2000

Razítko

Mgr. Josef Böhm

Mgr. Josef Böhm
Podpis ředitele

Předmětem inspekce bylo dílčí zhodnocení činnosti školského zařízení dle § 18 odst. 3, 4 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Dle § 19 odst. 8 téhož zákona může ředitel školského zařízení podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	Zcela mimořádný, příkladný
Velmi dobrý	Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň
Dobrý	Negativa a pozitiva v rovnováze, průměrná úroveň
Ještě vyhovující	Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa
Nevyhovující	Zásadní nedostatky, které ohrožují činnost ústavu a průběh výchovně-vzdělávacího procesu
Plní, je v souladu	Dodržuje, čerpá účelně, efektivně
Neplní, není v souladu	Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Školský úřad Brno	2000-07-13	122 374/2000
Zřizovatel MŠMT ČR	2000-07-13	122 375/2000

Připomínky ředitele školského zařízení

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
—	—	Připomínky nepodány